

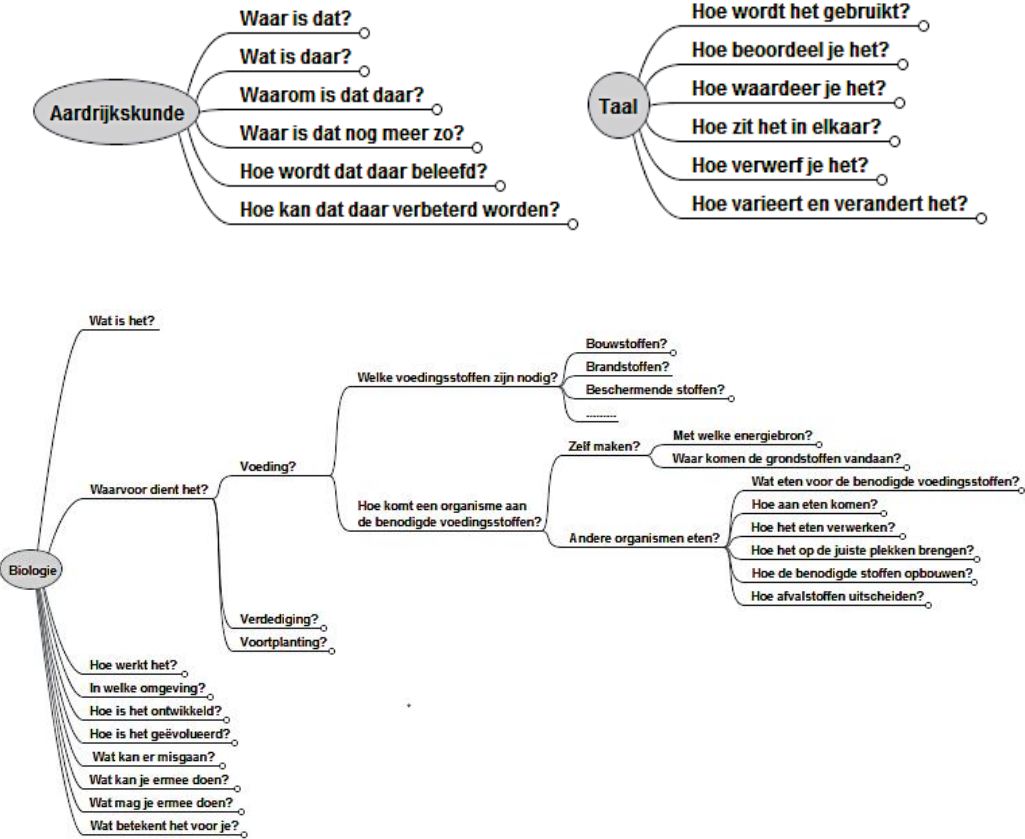
5. Variëren op vorm

Gedifferentieerd uitdagend onderwijs kan op vele manieren worden vormgegeven. Zo kan de hele taak en/of hulp op maat betrekking hebben op één of meerdere lessen; kan dit door docent of door leerlingen zelf worden bepaald, kunnen weinig of juist veel opties worden aangeboden et cetera. In een schema in de TETT worden de belangrijkste dimensies weergegeven waarmee vervolgens bijna eindeloos kan worden gevarieerd.

	Aspect	Eenvoudig → Complex		
Hele taak eerst	Aard van de taak	Eén perspectief Dominant	Meerdere perspectieven	(bijna) Alle perspectieven
	Omvang taak	Leerstof voor 1 les	Leerstof voor een lessenserie	+ Passend in een curriculumlijn
	Wie ontwerpt de taak?	Methode	Docent	Leerlingen & Docent
	Differentiatie in taken	Geen	Enkele opties	Gepersonaliseerd
	Product	Eenvoudig	Eenvoudig / Samenwerkend	Complex / Samenwerkend
Hulp op maat	Aard van de hulp	Inhoudelijk	Strategisch	+ Pedagogisch
	Omvang hulp	Veel	Beperkt	Weinig
	Wie bepaalt de hulp?	Docent	Docent & Leerling	Leerling
	Differentiatie in hulp	Zeer beperkt	Enkele mogelijkheden	Hulp gepersonaliseerd
	Bronnen	Methode	Methode en enkele andere infobronnen	Hoofdzakelijk andere infobronnen

6. Variëren op perspectief

Elk schoolvak kent zijn eigen manieren van denken en werken. Een bioloog stelt andere vragen dan een historicus of een wiskundige. Het is belangrijk dat leerlingen zich deze manieren denken en werken eigen maken. In de TETT zijn deze denk- en werkwijzen uitgewerkt in de vorm van perspectieven (brillen) die zowel docenten als leerlingen kunnen gebruiken voor het stellen van vragen en het ontwikkelen en toetsen van antwoorden. Met behulp van deze perspectieven kun je niet alleen gedifferentieerd uitdagend onderwijs binnen je eigen schoolvak verdiepen, maar kunnen ook interdisciplinaire projecten met collega's worden ontwikkeld.

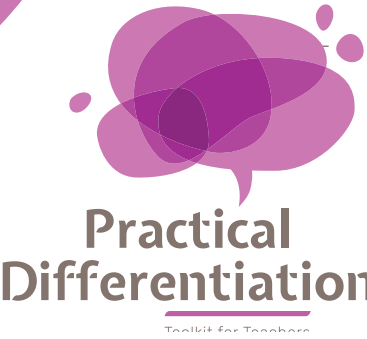
Contact
De Leidse Aanpak voor Talentontwikkeling
Duivenbodestraat 11
2313 XS Leiden
+31 (0)71 5144801
info@deleidseaanpak.nl

Auteur
Prof. Dr. Ir. Fred Janssen (ICLON)

Deze brochure is onderdeel van de resultaten van het project Talent Education (Erasmusplus) – www.talenteducation.eu
Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie (mededeling) ligt uitsluitend bij de auteurs; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

TETT Talent Education Toolkit for Teachers
Nederlands

TETT Talent Education Toolkit for Teachers

Uit recent onderzoek in het voortgezet onderwijs blijkt dat een kwart van alle leerlingen aangeeft zich vaak te vervelen omdat het leeraanbod onvoldoende aansluit bij hun leerbehoefte. Bij begaafde leerlingen loopt dat percentage op tot 56%. Dit is de aanleiding voor het Erasmusplus project Talent Education, dat gericht is op het voorkomen of bestrijden van onderprestatie.

In het project Talent Education hebben leraren, wetenschappers en opleiders samengewerkt om nieuwe leermethodes te ontwikkelen aangepast op de leerbehoeften van diverse groepen kinderen en adolescenten.

De TETT is een gezamenlijke "toolkit" die leraren in staat stelt hun instructie op praktische wijze aan te passen aan de leerbehoefte van hun leerlingen.

De TETT omvat methodes, stappenplannen, lesvoorbeelden en handleidingen.

TETT omvat vier afzonderlijke toolkits:

TETT **Design Thinking** voor basis en voortgezet onderwijs

TETT **Practical Differentiation** voor het voortgezet onderwijs

TETT **Metacognitive Skills** voor het basisonderwijs

TETT **Challenging Young Children** voor voorschoolse educatie en kleuteronderwijs

Rekening houden met verschillen loont

Leerlingen die in dezelfde klas zitten zijn niet hetzelfde. Ze verschillen in niveau, voorkennis, interesse, doorzettingsvermogen, angst om te falen, et cetera. Het is daarom beter om leerlingen niet gelijk te behandelen en onderwijs af te

stemmen op verschillen tussen leerlingen. Onderzoek laat zien dat dit de moeite loont. Onderwijs waarbij wordt afgestemd op verschillen leidt tot verhoging van motivatie en prestatie van alle leerlingen.

Ja, maar hoe geef je dit praktisch vorm?

Afstemmen op verschillen is wel makkelijker gezegd dan gedaan. Als leraar zie je doorgaans 150 leerlingen per dag voorbijkomen die je allemaal maar twee of drie keer in de week ziet. Bovendien heb je voor, tijdens en na de les weinig tijd beschikbaar om echt rekening te

houden met die verschillen. Dit betekent dat een differentiatieaanpak niet alleen het leren van alle leerlingen moet bevorderen, maar ook moet zijn afgestemd op de mogelijkheden van de docent in een reguliere klassituatie.

Criteria waaraan een differentiatieaanpak moet voldoen:

- Alle leerlingen positief motiveren en effectief laten leren.
- Praktisch bruikbaar voor de leraar

Leraren beschouwen een nieuwe aanpak pas als zinvol als duidelijk is hoe idealen kunnen worden vertaald naar de praktijk, gelijktijdig andere belangrijke doelen kunnen worden gerealiseerd (zoals het behouden van orde, stof op tijd af te krijgen, et cetera) en dat dit bereikt

kan worden zonder veel extra tijd en middelen. In de TETT wordt daarom een toolkit voor differentiatie gepresenteerd die zowel aansluit bij wat bekend is over gemotiveerd en effectief leren als praktisch bruikbaar is voor de leraren.

Differentiatie: Basis en Verdieping

We onderscheiden een basistoolkit en een verdiepende toolkit die ieder drie stappen omvat. Met behulp van de basistoolkit kun je praktisch gedifferentieerde lessen maken door eenvoudig *omdraaien* en *weglaten* van bestaande les-onderdelen. De verdiepende toolkit maakt het mogelijk je gedifferentieerde onderwijsrepertoire blijvend uit te breiden.

Basis toolkit

- Omdraaien
- Weglaten
- Checken

Verdiepende toolkit

- Ambiëren
- Variëren op vorm
- Variëren op perspectief

Basistoolkit

1. Omdraaien: Hele taak eerst

Veel onderwijs start met uitleg van de nieuwe leerstof, gevolgd door eenvoudigere kleinere opdrachten (deeltaken) en eindigend met moeilijkere opdrachten (hele taken) die vaak ook als interessanter en

relevanter door leerlingen worden ervaren. Wij stellen nu voor het onderwijs te laten starten met de introductie van een dergelijke motiverende hele taak (omdraaien). Deze taak vormt de rode draad in het onderwijs.

2. Weglaten: Hulp op maat

Vervolgens kan alles wat normaal in de les wordt aangeboden, zoals uitleg en deeltaken, worden beschouwd als hulp voor het maken van deze hele taak.

Sommige leerlingen hebben veel hulp nodig andere veel minder. Leerlingen krijgen de hulp aangeboden die ze nodig hebben (hulp op maat) en de overige hulp wordt weggelaten.

Lesvoorbeeld

Biologie: een les over het oor

Voor
De docent legt eerst de nieuwe leerstof uit over de bouw en werking van het oor. Vervolgens gaan leerlingen deeltaken maken behorend bij de stof. Ter afsluiting van de les geeft de docent nog het voorbeeld van de 'piep in het oor' en stelt hij leerlingen de vraag of Vincent van Gogh beter of slechter zou horen nadat dat hij zijn oorschelp had afgesneden.
Na omdraaien en weglaten
Hele taak eerst De docent start de les over het oor met de introductie van Vincent en zijn afgesneden oor en vraagt leerlingen twee minuten kort te overleggen of hij beter of slechter zal horen en waarom?
Hulp op maat Leerlingen kunnen na de introductie van Vincent kiezen. Ze kunnen meteen met deze taak aan de slag gaan met alleen het schema over het oor uit het schoolboek als hulp. Daarbij moeten ze alle termen uit het schema gebruiken bij de beantwoording van de vraag. Maar ze kunnen ook eerst luisteren naar de uitleg van de docent over de bouw van het oor alvorens met de Vincent opdracht aan de slag te gaan.

meer lesvoorbeelden op TETT:

www.talenteducation.eu/toolkitforteachers/practicaldifferentiation

3. Checken

Je hebt nu regulier onderwijs via omdraaien en weglaten omgebouwd tot gedifferentieerd onderwijs. Om te bepalen of het ontworpen of al gegeven onderwijs effectief gedifferentieerd

is uitgewerkt hebben we een aantal criteria geformuleerd als vragen. Je kan deze vragen zelf even doorlopen nadat je les(-sen) hebt ontworpen en op basis daarvan je ontwerp waar nodig nog bijstellen. Maar je kan ook af en toe leerlingen na afloop van je onderwijs de vragen laten beantwoorden.

Effectiviteitscriteria		Criterium in vraagvorm	Check
Gelegenheid	Doelgericht	Heb je geoefend wat je uiteindelijk moet kunnen?	
	Duidelijk	Wist je wat er van je verwacht werd?	
Willen	Interesse	Vond je het interessant?	
	Succesverwachting	Had je het gevoel dat het je wel zou lukken?	
Kunnen	Uitdagend	Was het niet te moeilijk of te gemakkelijk voor je?	
	Feedback	Kreeg je informatieve feedback als je dat nodig had?	
Vertrouwen	Respect, begrip, zorg	Voelde je je serieus genomen?	
	Autonomie	Had je keuzevrijheid? Voelde je je in controle?	

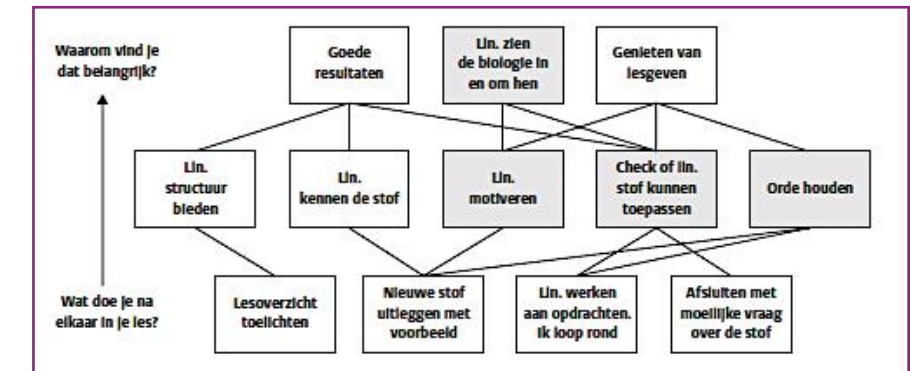
Verdiepende toolkit

Regulier onderwijs ombouwen door omdraaien en weglaten is een manier van denken over onderwijs waarop je eindeloos kan variëren en waarmee je je onderwijsrepertoire blijvend kan uitbreiden. Om als leraar je eigen leerroute daarvoor uit te

stippelen moet je weten wat je nu al doet en waarom je dat zo doet. Op basis hiervan kun je dan stapsgewijs je repertoire uitbreiden telkens voortbouwend op wat je al wil en kan. De TETT Praktische Differentiatie laat hiervoor praktische modellen zien.

Doelsysteem van Ilse (voorbeeld)

www.talenteducation.eu/toolkitforteachers

Stappenplan metacognitie bij leertaken

Bij het uitvoeren van leertaken werken leerlingen volgens een vast stappenplan. Daarmee kunnen ze een opdracht beter (minder fouten en hogere cijfers) en sneller (tijdswinst) maken.

8 stappen

- Oriënteren
- Voorkennis ophalen
- Doel stellen
- Plannen
- Systematisch uitvoeren
- Monitoren
- Evalueren
- Reflectief evalueren

In de TETT Metacognitive Skills wordt bij iedere stap afzonderlijk uitgelegd wat de leerling kan doen en wat de rol van de leerkracht is als dit de leerling niet zelfstandig lukt. Nadruk wordt gelegd op de coachende rol van de leraar die vooral vragen stelt en zo weinig mogelijk ingrijpt als de leerling bepaalde vaardigheden al bezit. Het aanleren van een net-iets-andere strategie dan de leerling gewend is, kan verwarrend werken en ervoor zorgen dat de leerling zijn eigen strategie niet meer toepast. Observeren van de metacognitieve vaardigheden van leerlingen moet dus voorafgaan aan het oefenen ervan. Als de vaardigheid al aanwezig is, is de oefening namelijk niet nodig en waarschijnlijk zelfs nadelig. Daarmee is metacognitieve instructie in principe maatwerk.

“De kinderen in mijn klas zijn niet meer gestresst als ze een fout maken. Ze voelen zich succesvol en hebben meer zelfvertrouwen.”

Jana Šopejstalová
Basisschool Holoubkov
Tsjechië

Tip!

Stappenplannen en lesvoorbeelden zijn als pdf-bestanden te downloaden.

Bij Metacognitieve instructie is “modeling” belangrijk. De principes daarvan staan in de TETT Metacognitive Skills uitgewerkt.

Executieve functies en metacognitie

Executieve functies (EF) zijn basale denkvermogens die door rijping van het brein beschikbaar worden. Een belangrijk voorbeeld is inhibitie of de impulsiviteits-controle: een stopfunctie waarmee een handelingsneiging kan worden onderbroken als er iets fout dreigt te gaan. Een tweede voorbeeld is elementaire planning van handelingsstappen. Elementaire planning is nodig voor het uitvoeren van complexe handelingen.

In zeer jonge kinderen (< 4 jr.) zijn EFs nog afwezig. Maar vanaf 4-5 jaar is het

brein rijp voor de ontwikkeling van EFs. Inhibitie en elementaire planning zijn een voorwaarde voor de toepassing van metacognitieve vaardigheden. Je moet over inhibitie beschikken om eerst de opdracht te lezen voordat je aan de uitvoering van een taak begint, of om je uitkomst te controleren voordat je het antwoord geeft. Elementaire planning is een voorwaarde voor doelgerichte planning als metacognitieve vaardigheid. De ontwikkeling van EFs gaat dus vooraf aan de ontwikkeling van metacognitieve vaardigheden.

Contact

De Leidse Aanpak voor Talentontwikkeling
Duivenbodestraat 11
2313 XS Leiden
+31 (0)71 5144801
info@deleidseaanpak.nl

Auteurs

Anneke Breedveld
Marcel Veenman (IMO)

Deze brochure is onderdeel van de resultaten van het project Talent Education (Erasmusplus) – www.talenteducation.eu. Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie (mededeling) ligt uitsluitend bij de auteurs; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

www.talenteducation.eu/toolkitforteachers

TETT Talent Education Toolkit for Teachers

Nederlands

TETT Talent Education Toolkit for Teachers

Uit recentelijk onderzoek in het voortgezet onderwijs blijkt dat een kwart van alle leerlingen aangeeft zich vaak te vervelen omdat het leeraanbod onvoldoende aansluit bij hun leerbehoefte. Bij begaafde leerlingen loopt dat percentage op tot 56%. Dit is de aanleiding voor het Erasmusplus project Talent Education, dat gericht is op het voorkomen of bestrijden van onderprestatie.

In het project Talent Education hebben leraren, wetenschappers en opleiders samengewerkt om nieuwe leer-methodes te ontwikkelen aangepast op de leerbehoeften van diverse groepen kinderen en adolescenten.

De TETT is een gezamenlijke "toolkit" die leraren in staat stelt hun instructie op praktische wijze aan te passen aan de leerbehoefte van hun leerlingen.

De TETT omvat methodes, stappenplannen, lesvoorbeelden en handleidingen.

TETT omvat vier afzonderlijke toolkits:

TETT Design Thinking voor basis en voortgezet onderwijs

TETT Practical Differentiation voor het voortgezet onderwijs

TETT Metacognitive Skills voor het basisonderwijs

TETT Challenging Young Children voor voorschoolse educatie en kleuteronderwijs

Wat zijn metacognitieve vaardigheden?

Metacognitie betreft de kennis en vaardigheden om het eigen denken, handelen en leren te organiseren, te sturen en te controleren. Bij de vaardigheden gaat het om:

- taakoriëntatie (wat moet ik doen?),
- doelen stellen (wat moet ik bereiken?),
- plannen (hoe bereik ik dat doel?),
- systematisch werken (stap-voor-stap),
- jezelf monitoren tijdens de uitvoering (maak ik geen fouten, begrijp ik alles?),
- na afloop evalueren (klopt het antwoord?),
- reflecteren (wat kan ik hiervan leren?).

Leerlingen met goede metacognitieve vaardigheden staan zelf aan het roer van hun leerproces waardoor zij een leertaak effectiever kunnen uitvoeren.

"Door het oefenen van metacognitieve vaardigheden leren mijn leerlingen gemakkelijker. Ze luisteren veel beter als ik een taak uitleg. Ze nemen nu kleine stapjes om hun kennis te organiseren en kijken hun werk beter na."

Jana Šopejstalová
Basisschool Holoubkov
Tsjechië

Tip!

In de TETT Metacognitive Skills wordt elke stap uitgelegd.

Kun je metacognitieve vaardigheden trainen?

Ja dat kan mits...

- Metacognitieve instructie wordt geïntegreerd met een leertaak. Het toepassen van metacognitieve vaardigheden op een concrete leertaak maakt namelijk duidelijk voor de leerling *Wat je Wanneer* moet doen en *Hoe* je dat doet. Aparte studievaardigheidslessen hebben dan ook weinig zin.
- Het nut van metacognitieve activiteiten expliciet wordt uitgelegd om leerlingen ertoe te brengen de extra inspanning van die activiteiten te leveren. Het gaat hier om *Waarom* van metacognitief handelen. Leerlingen zijn vooral vatbaar voor concrete argumenten van tijdswinst, minder fouten, en hogere cijfers.
- Metacognitieve instructie over een langere periode wordt gegeven om een (langdurig) effect te bewerkstelligen. Oefening baart kunst.

Tip!

Voor metacognitieve vaardigheden is de **WWW&H** regel van belang: **Wat** moet je **Wanneer** doen, **Waarom** is dat nodig, en **Hoe** doe je dat? Laat dat consequent zien in je instructie.

Metacognitive vaardigheden vergroten leerprestaties.

Metacognitie bepaalt in hoge mate de leerprestatie (tot 40%). Daarmee is metacognitie belangrijker dan intelligentie, sociaaleconomische achtergrond en studiemotivatie voor het leerproces van de leerling. Metacognitieve vaardigheden kunnen worden aangeleerd en verbeterd door instructie en training. Als dat structureel en stelselmatig bij de vakken gedaan

wordt leidt dat tot een duurzame verbetering en betere leerprestaties, zo blijkt uit recent onderzoek*.

Onderzoek* heeft laten zien dat bijna de helft van de intellectueel begaafde leerlingen metacognitief zwak tot zeer zwak zijn. Mogelijk worden deze leerlingen onvoldoende uitgedaagd om hun metacognitieve vaardigheden te ontwik-

kelen. De eerste schooljaren kunnen zij nog teren op hun intelligentie. Maar wanneer de leerstof complexer wordt, dan dreigt studievertraging en zelfs uitval.

*Onderzoek: De methode Metacognitive Vaardigheden is gebaseerd op divers onderzoek. De bronnen daarvan zijn te benaderen vanuit de TETT Metacognitive Skills.

www.talentededucation.eu/toolkitforteachers

Mindset

Design Thinking leert nieuwe aansprekende alternatieven te ontwikkelen in plaats van keuzes te maken uit bestaande opties. Je ontwikkelt je als innovator met een mindset om (onbekende) uitdagingen van de toekomst te lijf te gaan. Een ander sterk punt is de metacognitieve waarde. Het stappenplan biedt veel houvast, maar is toch zo creatief dat de leerlingen raken aan de grenzen van hun leervermogens. Het maken van fouten is een essentieel onderdeel van het leerproces.

Werkwijze

Design Thinking is een praktische en creatieve manier van probleem oplossen. Denken en doen gaan hand in hand. Daarvoor is (intensief) samenwerken essentieel. Samenwerken zorgt voor diverse invalshoeken en inzichten en leidt tot nieuwe ideeën. Design Thinking gaat uit van een holistische zienswijze. Belangrijk is ook dat de methode start bij een brede basis (de eerste 3 stappen: (empathize, define, ideate), om daarna met de opgedane kennis en inzichten te richten op enkele specifieke toepassingen (prototype, test). Doordat je werkt voor/met je gebruiker/probleemhoder is terugkoppeling aan het eind van het proces belangrijk. Door cyclisch te werken en eventueel terug te gaan naar eerdere stappen wordt een optimaal resultaat bereikt.

Contact

De Leidse Aanpak voor Talentontwikkeling
Duivenbodestraat 11
2313 XS Leiden
+31 (0)71 5144801
info@deleidseaanpak.nl

Auteurs

Anneke van Houten
Yfke de Jong
Ivo Klap

Wat vind je in TETT Design Thinking?

- Methode
- Hoe maak je een challenge
- Stapplanplannen
- Instructie-video
- Voorbeelden
- Do's and Don'ts

www.talentededucation.eu/toolkitforteachers

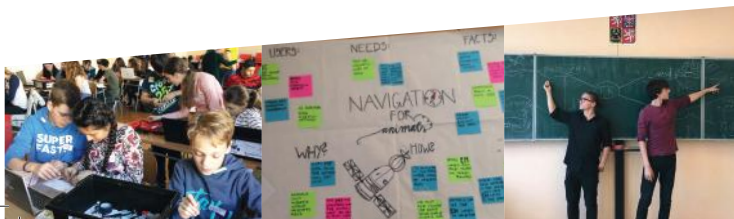

Deze brochure is onderdeel van de resultaten van het project Talent Education (Erasmusplus) – www.talentededucation.eu
Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie (mededeling) ligt uitsluitend bij de auteurs; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

www.talentededucation.eu/toolkitforteachers

TETT Talent Education Toolkit for Teachers

Nederlands

TETT

Talent Education Toolkit for Teachers

Uit recentelijk onderzoek in het voortgezet onderwijs blijkt dat een kwart van alle leerlingen aangeeft zich vaak te vervelen omdat het leer-aanbod onvoldoende aansluit bij hun leerbehoefte. Bij begaafde leerlingen loopt dat percentage op tot 56%. Dit is de aanleiding voor het Erasmusplus project Talent Education, dat gericht is op het voorkomen of bestrijden van onderprestatie.

In het project Talent Education hebben leraren, wetenschappers en opleiders samengewerkt om nieuwe leer-methodes te ontwikkelen aangepast op de leerbehoeften van diverse groepen kinderen en adolescenten.

De TETT is een gezamenlijke "toolkit" die leraren in staat stelt hun instructie op praktische wijze aan te passen aan de leerbehoefte van hun leerlingen.

De TETT omvat methodes, stappenplan-nen, lesvoorbeelden en handleidingen.

TETT omvat vier afzonderlijke toolkits:

TETT Design Thinking voor basis en voortgezet onderwijs

TETT Practical Differentiation voor het voortgezet onderwijs

TETT Metacognitive Skills voor het basisonderwijs

TETT Challenging Young Children voor voorschoolse educatie en kleuteronderwijs

www.talentededucation.eu/toolkitforteachers

Wat is Design Thinking?

Design Thinking is een methode die vanuit probleemoplossend leren mensen in staat stelt om vaardigheden te ontwikkelen om te innoveren. Zowel voor nu als voor een toekomst die nog grotendeels onbekend is. De belangrijkste fundamenteën van de DT methode zijn:

- creatief denken,
- intensief samenwerken
- een vast stappenplan
- cyclisch werken
- innovaties toepassen
- holistische zienswijze

De methode biedt een gestructureerde aanpak om vaardigheden te ontwikkelen om in een snel veranderende wereld uitdagingen aan te gaan.

Creatief proces

Bij DT wordt in een creatief ontwikkel-proces gezocht naar nieuwe oplossingen van bestaande problemen uit de "echte" wereld. Daarvoor is een stapsgewijze methode ontworpen waarmee vernieuwende en oplossings-gerichte ideeën worden ontwikkeld. Het doen van onderzoek en het "out of the box" denken zijn belangrijk en maken deze methode zeer geschikt voor het onderwijs. Daarbij moet tussentijds oordelen vermeden worden en mogen fouten gemaakt worden: dat vormt een essentieel onderdeel van het leerproces.

"Ik ben praktisch en creatief ingesteld en heb inlevings-vermogen, daarom past Design Thinking goed bij mij als leerkracht en dat herken ik ook bij leerlingen."

Katy Lips De Schakel Leiderdorp

Tips!

Gebruik DT voor praktische (praktijk-) opdrachten, voor het profiel- (sector-)werkstuk of voor projecten.

DT kan ook in de vaklessen (VO) en zaakvakonderwijs (PO) toegepast worden.

DT is een praktische methode om onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen.

5 stappen

De methode Design Thinking is gebaseerd op 5 stappen:

Empathize

De wereld kunnen zien door anderen's ogen (de gebruiker): wat ziet en voelt hij, wat houdt hem bezig: het zo volledig mogelijk begrijpen van de problemen en de realiteiten van de gebruiker, zijn behoeften, wensen, gedrag en de betrekking tot de wereld waarin hij leeft.

Define

Het bepalen van een zo scherp mogelijke definitie van het probleem dat je wilt oplossen.

Ideate

Het verzamelen van zoveel mogelijk ideeën om het probleem op te lossen door onbeperkte brainstorm en "out of the box" denken.

Prototype

Het visueel maken van de ideeën om bedachte oplossingen te kunnen testen en de bruikbaarheid te verbeteren.

Test

Het in nauwe samenhang met de behoeften van de gebruiker testen van proefoplossingen.

Cyclisch werken

De stappen vormen een cyclisch proces, waarbij steeds teruggegrepen kan en moet worden op vorige stappen om het proces bij te stellen.

"Met DT kom je in aanraking met verschillende manieren van denken en zo ontdek je ook welke de meeste effectieve is en dat is voor mij een eye opener."

Viktor Matema Brno

Tip!

Stappenplannen, gidsen en projectvoorbeelden zijn als pdf-bestanden te downloaden.

Bloom en Gardner

Kenmerkend voor passende en uitdagende opdrachten is de manier waarop creatieve denkprocessen worden gestimuleerd. Daarom staan de uitgangspunten van Bloom en Gardner centraal in de aanpak. Zowel in de in Slovenië ontwikkelde Praktische Strategie gebaseerd op een Observatieprotocol, als in de Activiteitenmatrix die door het SLO (Talentstimuleren) beschikbaar is gesteld en gepubliceerd vormen de denkkordes van Bloom en de meervoudige intelligenties van Gardner de basis. Ook besteedt de TETT aandacht aan de Denksleutels van Minka Dumont, ook (onder meer) gebaseerd op Bloom en Gardner.

7 onderwerpen in de TETT Young Children:

1. Observatieprotocol ontwikkelingsvoorsprong
2. Strategieën voor een passend aanbod
3. Creatieve denkvermogens (Bloom & Gardner)
4. Signaleren en aanpak van onderpresteren
5. Motivatie en zelfbeeld van jonge kinderen
6. Peuters met een ontwikkelingsvoorsprong
7. Intakeprocedure kleuters en overdracht VSE-PO

Zelfbeeld, zelfvertrouwen en motivatie bij (heel) jonge kinderen

De meerwaarde van onderwijs dat afgestemd is op de behoefte van kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong is dat kinderen een beter zelfbeeld en meer zelfvertrouwen krijgen. In de TETT worden ook inzichten en handleidingen gepresenteerd om demotivatie bij begaafde kinderen te voorkomen dan wel aan te pakken.

Kwalitatief goede intake van kleuters en goede overdracht

Hoe eerder een ontwikkelingsvoorsprong bij leerkrachten in beeld is, des te effectiever kan de aanpak zijn om onderpresteren te voorkomen. Daarvoor is ook een goede overdracht tussen Voorschoolse Educatie en Primair Onderwijs erg belangrijk. De TETT bevat een goede intakeprocedure met een voorbeeldvragenlijst voor ouders.

"Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong hebben behoefte aan een sensitieve en coachende benadering door de leerkracht."

Tip!

In de TETT is een uitgewerkte activiteitenmatrix opgenomen die de methoden van Gardner en Bloom combineert.

Wat vind je in TETT Challenging Young Children?

- Methodes
- Handleidingen
- Protocollen
- Voorbeelden
- Hoe maak je passende opdrachten
- Instructie-video's
- Do's and Don'ts

www.talenteducation.eu/toolkitforteachers

Contact

De Leidse Aanpak voor Talentontwikkeling
Duivenbodestraat 11
2313 XS Leiden
+31 (0)71 5144801
info@deleidseaanpak.nl

Deze brochure is onderdeel van de resultaten van het project Talent Education (Erasmusplus) - www.talenteducation.eu. Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie (mededeling) ligt uitsluitend bij de auteurs; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

www.talenteducation.eu/toolkitforteachers

TETT Talent Education Toolkit for Teachers

Nederlands

TETT Talent Education Toolkit for Teachers

Uit recent onderzoek in het voortgezet onderwijs blijkt dat een kwart van alle leerlingen aangeeft zich vaak te vervelen omdat het leeraanbod onvoldoende aansluit bij hun leerbehoefte. Bij begaafde leerlingen loopt dat percentage op tot 56%. Dit is de aanleiding voor het Erasmusplus project Talent Education, die gericht is op het voorkomen of bestrijden van onderprestatie.

In het project Talent Education hebben leraren, wetenschappers en opleiders samengewerkt om nieuwe leermethodes te ontwikkelen aangepast op de leerbehoeften van diverse groepen kinderen en adolescenten.

De TETT is een gezamenlijke "toolkit" die leraren in staat stelt hun instructie op praktische wijze aan te passen aan de leerbehoefte van hun leerlingen.

De TETT omvat methodes, stappenplannen, lesvoorbeelden en handleidingen.

TETT omvat vier afzonderlijke toolkits:

TETT Design Thinking voor basis en voortgezet onderwijs

TETT Practical Differentiation voor het voortgezet onderwijs

TETT Metacognitive Skills voor het basisonderwijs

TETT Challenging Young Children voor voorschoolse educatie en kleuteronderwijs

Jonge kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong

Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong hebben sociaal-emotioneel geen wezenlijk andere behoeften dan gemiddelde kinderen. Uit onderzoek blijkt dat kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong niet alleen cognitief maar ook sociaal-emotioneel voorlopen op leeftijdgenoten. Mede daarom is het voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong belangrijk om activiteiten met ontwikkelingsgelijken te kunnen doen. Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong hebben behoefte aan een sensitieve en coachende benadering door de leerkracht. Het gaat erom dat de leerkracht deze leerlingen begrijpt.

Protocol en plan van aanpak nodig

Uit interviews met Nederlandse scholen is naar voren gekomen dat voor de invulling van het onderwijs aan kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong het opstellen van een protocol/plan van aanpak essentieel is. Vanuit de samenwerking met instituten en scholen in Slovenië is dit ook als een belangrijk aandachtspunt naar voren gekomen. Ook literatuur over begaafdheid wijst op deze noodzaak. Scholen geven aan dat invulling van onderwijs aan kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong meer inspanning en tijd vraagt dan vaak wordt ingeschat. Een protocol/plan van aanpak kan dan helpen zorgen voor een goed ontwikkeltraject en vooral ook voor het

"Belangrijk is dat kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong activiteiten kunnen doen met ontwikkelingsgelijken."

Tip!

In de TETT zijn protocollen en een voorbeeld plan van aanpak opgenomen voor scholen om onderwijs op te zetten.

"Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong hebben behoefte aan een sensitieve en coachende benadering door de leerkracht."

borgen van de verbeteringen in het onderwijs(beleid) van de school. De TETT Challenging Young Children, die tot stand gekomen is door samenwerking van leerkrachten en pedagogische medewerkers in Leiden, Tsjechië en Slovenië biedt modellen voor protocollen en ook strategieën gebaseerd op deze protocollen. Ook is een handig Plan van Aanpak te downloaden voor een stapsgewijze beleidsmatige invoering van onderwijsverbeteringen voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Risico van onderpresteren

Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong kunnen zich al binnen een aantal weken gaan aanpassen aan het niveau van de groep en geen uitdaging meer zoeken om kennis en inzichten op te doen. Ze ontwikkelen op heel jonge leeftijd het risico te gaan onderpresteren dat op latere leeftijd soms moeilijk te bestrijden is. Wanneer een ontwikkelingsvoorsprong bij een kind vroeg wordt gesignaleerd, kan het onderwijsaanbod gelijk afgestemd worden op de behoefte. In de TETT Challenging Young Children wordt veel aandacht besteed aan kenmerken en het signaleren van onderprestatie bij (heel) jonge kinderen. Een handleiding daarvoor kan uit de Toolkit gedownload worden.

"Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong kunnen zich al binnen enkele weken aan de groep aanpassen en zo risico's van onderpresteren ontwikkelen."

"Het is essentieel dat de leerkracht het kind begrijpt en op niveau instrueert, motiveert en begeleidt."

Coachende rol en passend aanbod

Experts betrokken bij de ontwikkelingstrajecten die vanuit Talent Education en de Leidse Aanpak zijn opgezet maken duidelijk dat de coachende rol van de leerkracht belangrijk is voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong om zich te ontwikkelen naar hun vermogens. Ze stellen dat deze kinderen het beste gedijen wanneer ze op gezette tijden met ontwikkelingsgelijken werken aan een passend onderwijsaanbod met voldoende uitdagende opdrachten.

Maar ook voor leerkrachten en pedagogische medewerkers vormt dit een uitdaging. Om strategieën en vaardigheden aan te leren waarmee een leerling met een ontwikkelingsvoorsprong moeilijke en uitdagende opdrachten opgelost krijgt, is het essentieel dat de leerkracht op niveau instrueert, motiveert en begeleidt. Daarnaast is het voor deze kinderen belangrijk dat de leerkracht de nadruk legt op het leerproces en minder focust op het eindresultaat. Eindresultaten zijn immers verschillend per kind.

Tip!

Uit de TETT kunnen handleidingen gedownload worden waarin verschillende kenmerken van onderpresteren gesignaleerd kunnen worden.

www.talentededucation.eu/toolkitforteachers